

Udgaar i Allinge-Sandvig,
Tejs, Ølsker, Rutsker, Rø,
Klemensker og Hasle

Ansvarhavende Udgiver:
Otto Gornitzka, Telef. 74
Gornitzka's Tryk, Allinge

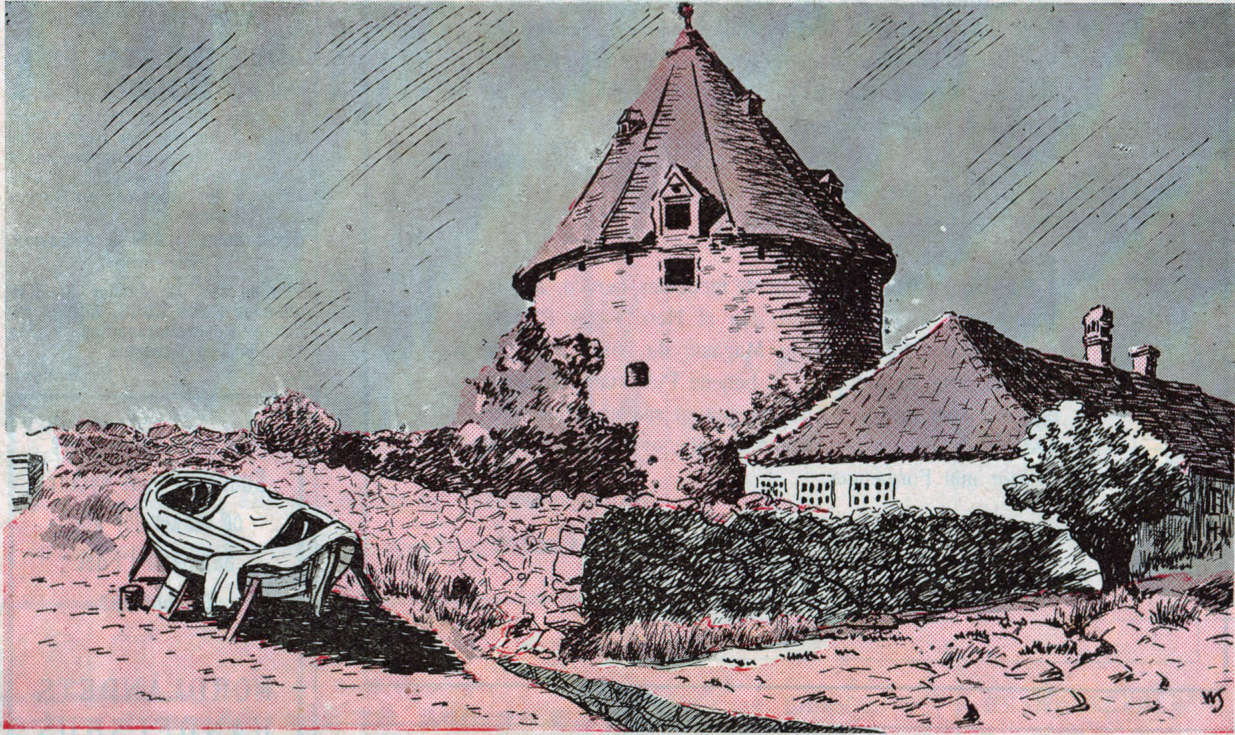
Nr. 462

Alm. Annoncer 10 Øre pr. mm, efterf. Gange 8 Ø.
Forretningsann. 8 - - - - - 6 Ø.

Torsdag den 31. December

Annoncer og lokalt Stof maa være indleveret
senest 2 Dage før Bladet udgaar.

1936

Det er nu et kvart Aartusind siden Danmarks yderste Forpost mod Øst blev bebygget og befæstet. Før den Tid laa Klippeskærene øde hen; kun Havets Fugle havde sine Rugepladser. I Fisketiden kom maaske enkelte Fiskere derover — ellers var den lille Øgruppe ukendt; men da der mellem Øerne var god Ankerplads, besluttede Christian V. at anlægge en Fæstning til Beskyttelse af Flaaden, naar den var paa Togt i Østersøen. Nogen større Rolle som Støttepunkt fik den dog ikke, om den end med Held enkelte Gange afsløg fjendtlige Angreb. Kunde de gamle Mure tale, vilde der blive Stof til mange Romaner, dog langtfra lystige. For Garnisonen var det en ret ensom Tilværelse, særlig i de mørke Vintermaaneder. Øen blev betragtet som Forvisningssted, ikke alene for Statsfangerne. Mange Soldater rømte, og Mytteri var ikke ukendt. I 1853 blev Totredjedele af Befolkningen bortrevet af Kolera. Det gamle Taarn var indrettet som Lazaret, og mange af de ældre husker endnu de gamle Baarer, Mumier og andre mærkelige Sager, som forevistes besøgende. Taarnets mørke Kælder benyttedes som Arrest. Oppe fra Tagetagen er der en udmærket Udsigt over hele Øgruppen.

Strengt bornholmske Vintre

Fortalt af K. Thorsen

Om strenge Vintre paa Bornholm i det 17. og 18. Aarhundrede findes interessante samtidige Optegnelser. Videnskabelige i meteorologisk Forstand er de selvsagt ikke, thi omend Italieneren Galilei allerede i 1592 opfandt sit Luftbarometer, der i Midten af det 17. Aarhundrede erstattedes af Vædskebarometeret, var dets Brug endnu en Sjældenhed, og et Minimumstermometer havde man ikke, før Skotten Rutherfords Opfindelse forelaa i 1704. — Men de folkelige Beretninger om Frost og Sne er derfor ikke mindre interessante og giver et tydeligt Billede af endog ualmindelig streng Kulde.

Enhver Skoledreng kender Vintren i 1658, da Gustav Adolf med sin Hær marscherede over de danske Bælter — specielt Vovemarchen mellem Langeland og Lolland.

Det var Hæringeniøren Dalberg, der undersøgte Isen og paatog sig Ansvar for det heldige Resultat. Men den for Danmarks Skæbne ulykkelige Vinter i 1658 blev paa en mærkelig Maade af Isforholdene at vende tilbage til sit sjællandske Rytterregiment. Resultatet — Begivenhederne den 8. og 9. December — kender vi alle.

Om den strenge Vinter i 1671 paa Bornholm har vi Aakirkeby-Degnen Rasmus Rafns Beretning: — „Den 23. Marts fandt man en Dreng liggende paa Ny-Kirkes Kirkegaard død af Kulde, og 7. April en Mand i Boelsker Sogn paa Alvejen, ligeledes frossen ihjel. Om Foraaret fandt man i Skovene Kronhjørte og Raadyr liggende døde i Klynger paa indtil en Snes Stykker, skønt man havde hugget Grøene ned i stor Mængde, for at de kunde gnave Barken af til Næring.“

Fra den meget strenge Vinter i 1683—84 haves en dramatisk Beretning om, hvorledes det gik den kongelige Fregat „Stjernen“, der var beordret til Bornholm for at ligge i Vinterkvarter i Arnagerbugten, en Prøve, om Reden her egnede sig til Overvintring for Dele af Flaaden. Uheldigvis „blev Stjernens Overvintring for Besætningen en saadan Kæde af Møjsommeligheder og Lidelser, at man skulde tro, det havde drejet sig om et Sted i Baffinsbugten eller Sydishavet, og saa endte det endda med, at Skibet forliste, men det var ogsaa en exceptionel haard Vinter“. (Johannes Knudsen, Born. Samlinger XII.)

Her skal blot citeres et Par Uddrag af Skibets Journal: Den 20. Januar „bundfros alt, som var i Ski-

bet, baade Øl og Vand, saa at vi maatte hugge det ud og sætte det paa Ilden, førend man kunde drikke det. Isen var 9 Tommer tyk rundt om Skibet, og dette selv laa ispanstret, som var det fuldt lastet, omend vi stadig huggede Isen fra det. Vore Tove var frosne med Is, som en Karl er tyk om Livet“.

Den 30. Januar „i Hundevagten skød Isen sig op paa Revet og stod som høje Bjerge rundt om os“.

Om Forliset den 13. Marts hed det: „Udi Hundevagten en gruelig Himmelstorm og Guds Vejr og et grueligt Mørke, saa man kunde ikke se det ringeste. Al Isen brød løs fra Sose Odde og kom os for Boven med en saadan Fart, at vort Ankerstov brast og Isen stod op over Revet paa 6 a 7 Fod Vand, samt kastede det helt om paa Siden, saaledes at Raaholtet laa under Vand.“

Atter i 1709 indtraf en meget haard Vinter, maaske den strengeste af de her nævnte. Borgerkaptein Philip Rasch i Rønne, der boede en senere nedbrudt Gaard ved Rønne Havn, har meddelt adskilligt om denne, hvorfra jeg efter hans egenhændige Manuskript citerer:

Den 26. December (1708) Klokken 4 Eftermiddag begyndte det at fryse og blev ved med tør Frost i 14 Dage, siden kom stor Sne og Frost saa haardt, som ingen kan mindes at være sket tilforn. Den 11. Februar havde vi 4 Dages Tøvejr til den 15de, da gik Vinden til nordlig, saa Isen indenfor Revene brød op Nord ved Byen med Klipper og Sten, som den førte med sig til Høje Bakken (ved Kastellet), samt opskød et Isbjerg ved Nordkysten (et Sejlmærke), og der ovenpaa en

stor Sten, som 4 Heste skulde have nok af at drage paa. Midt i Februar begyndte Vinteren for Alvor og det frøs saa haardt, at hvor meget man end lagde i Kakkellovnen, kunde Vinduerne dog ikke opføres; men var overalt som et Isklæde.

Den 16. Marts skikkede vor Guvernør (Amtmand) Redtz tvende Karle til Fods til Simreshavn med Breve, og de kom den 19. do. tilbage igen med Breve. Det var Amtmandens Tjener, Frantz Frandtz, og en Rønne Borger, Henrich Erichsen, de slog og en Sæl ihjel paa Rejsen samt tog Skindet og Fedtet og slæbte med dem hjem; de var paa Henrejsen i 8 Timer og paa Hjemrejsen i 10 Timer. I disse Dage slog Folk en utallig Mængde Søfugle ihjel.

Vinteren blev ved med forfærdelig Frost indtil 30. Marts, da det begyndte at tø, som vedvarede til 2den Paaskedags Middag, da det atter begyndte at fryse med saa streng Frost og Storm, som ingen Tid tilforn. Den 5. April begyndte det at isslage, den 6te begyndte det ret at tø, men endnu 23de April kunde intet Steds i Søen ses aabent Vand. Den 1. Maj kom et hollandsk Skib sønder om Landet, men da det ikke kunde komme længere for Is, lagde det sig paa Arnager Red i nogle Dage, til en Nordost drev Isen bort. Den 17. og 18. Maj kom her Skibe fra Lybæk og København, som paa Hidrejsen havde været blandt megen Is“. Saav. Kapt. Rasch.

Det var samme Rekordvinter, der strakte sig saa langt mod Syd, at Adriaterhavet fra Venedig til Triest var tilfrosset med Is stærk nok til

at bære Trafikken mellem de to Byer, hvilket ikke var hændtsiden 859. Da den danske Konge Frederik den Fjerde, samtidig gæstede Italien, troede Folk her, at det var den nordiske „Iskonge“, der var Skyld i den strenge Frost.

Den 9. April 1709 maalte man den faste Is mellem København og Malmø 58 Centimeter tyk. Det var Skruringer af slige Flager, der gjorde Farvandet til Bornholm usikre langt hen i Maj Maaned.

I den strenge Vinter 1814 var Bornholm atter i flere Maaneder afskaaret fra Omverdenen. I Vintren 1883 var Østersøen mellem Sverige og Bornholm atter en pas-sabel Bro. 80-erne og 90-ernes Vintre er vel kendte.

Til Slut skal blot fremføres nogle Tal for de koldeste Vintre Danmark har kendt siden Termometermaaling blev almindelige. Vintrene 1786, 1838 og 1855 præsterede 20 Graders Kulde og 1789 endog 23 Grader; samme Kuldegrad maalttes i Isvinteren 1893 paa Bornholm, men Rekorden for al Kuldemaalning i Danmark naaedes en Januar sidstnævnte Vinter i Landsbyen Faarevejle paa Sjælland. Minimumstermometeret viste ÷ 29° Celsius.

I vort Aarhundrede har vi haft et Par strenge Vintre, navnlig huskes Vinteren 1923, da Isskruringer ved Kysterne mindede om Grønland.

Der er fra flere Sider spaaet, at vi i Aar kan vente en saa haard Vinter, som vi ikke har haft den i flere Hundrede Aar — saa vi har jo noget at se hen til!

Økonomi og Sparsommelighed.

Betydningen af Børns Opdragelse til sund Økonomi og Sparsommelighed.

Hvad man i Barndommen nemmer, man ej senere glemmer, lyder det gamle Ordsprog.

Denne Regel gælder ogsaa med Hensyn til Børns Opdragelse til Sparsommelighed. Har et Menneske fra Barndommen lært at respektere og forstaa Betydningen af at økonomisere med de til Raadighed staaende Midler, vil det i de allerfleste Tilfælde kunde spores i hele dette Menneskes senere Liv og Færd.

For et Samfund er det af uhyre Betydning, at Økonomi og Sparsommelighed er raadende blandt Samfundets Individuer. Samfundet bliver derigennem mere velhavende og derved mere uafhængigt, og det bevirker ligesom hos Enkeltmanden en større Frihedsfølelse, og med Frihedsfølelsen følger Trang til aandelig Udvikling. Man ser i Verdenshistorien Gang paa Gang, at saa længe Folk lever nøjsomt og sparsommeligt, bærer Udviklingen stadig fremad. Folkeoplysningen stiger, Befolkningen faar Raad til at koste noget paa sin Uddannelse, hvorved Livsvilkaarene bliver bedre, og Kunst og Videnskab fremmes, medens Rigets Anseelse udadtil vokser.

Saa følger en Tid, hvor Befolkningen ligesom i Overmod bortkaster Grundregelen for Rigets Velstand og Magt, nemlig Sparsommelighed og Økonomi. Børnene opvokser i Rigdom og Overdaadighed, men man glemmer at lære dem, hvorledes de ved fornuftig Anvendelse og Maadhold skal bevare og øge deres Forfædres Arv. Naar saa den nye Generation kommer til Styret, følger alt for store Luxusudgifter og daarlig økonomisk Administration baade for Staten og den enkelte Familie. Resultatet udebli-

ver heller ikke. Fremtiden medfører sløvet Aandsliv, dalende Anseelse og Magt, Fattigdom og Nød — ja, muligt tilsidt Folkets Undergang. Af Eksempler skal her nævnes det spartanske og det romerske Rige.

Heraf fremgaar den samfundsmæssige Betydning af, at Sparsommelighed indprentes Mennesket allerede fra Barndommen. Ogsaa for den enkelte Familie har det sin store Betydning, at Børnene sparer deres Smaaskillinger sammen. Børn har mange Gange Adgang til at tjene lidt Penge, paa Landet ved at være behjælpelig med Landbrugsarbejdet, Roelugning, Ærteplukning, Kartoffelsamling o. s. v., og i Byerne ved Smaaerinder, Tjenester for ældre Folk o. l. Det er slet ikke saa smaa Beløb, Børn paa denne Maade kan komme til at disponere over. I Hjem, hvor der er en stor Børneflokk, og man kun har Mandens Dagløn at leve af, kan det let komme til at knibe, naar et Barn skal konfirmeres. Der skal ikke alene selve Konfirmationstøjet til. Barnet skal i Reglen efter Konfirmationen i Tjeneste hos fremmede Mennesker, og hvad enten de skal helt bort fra Hjemmet eller bo hjemme og i Lære, kræves der altid en ikke helt ringe Del af Nyanskaffelser af Arbejdstøj, ligesom der ogsaa tit ved Besættelsen af en Plads tages Hensyn til, om de unge Mennesker er pæne og hele i Tøjet.

For mange Hjem vilde det være en god Støtte, om Børnene selv havde sparet deres Smaaskillinger sammen, for derigennem at bidrage til Dækning af Udgifterne, ligesom Barnet selv vil føle en vis Stolthed og Selvtillid derved.

Videre frem i Tiden skal det nok vise sig, at Barnet, der har faaet Lov at bruge alle sine Smaapenge, vil kræve mange flere Lomme penge end Barnet, der har lært at nægte sig selv en øjeblikkelig Nydelse som en Isvind, Chokolade o. lign. til Fordel for Sparebøssen.

De derved sparede Beløb kan de unge Mennesker senere benytte til Skoleophold og videre Uddannelse, der kan give dem Adgang til ledende og velvønnede Stillinger, som er lukkede for de unge, der aldrig faar Raad til at uddanne sig, fordi de følger Barndommens Vaner og klatrer mange Lomme penge bort.

Da Betydningen af Børns Opdragelse til Sparsommelighed er af en saa stor Betydning, burde der baade fra Hjemmenes og Samfundets Side sættes noget ind paa at fremme denne Del af Opdragelse.

Gennem Skolerne kunde der gøres et stort Arbejde i den Retning. Læreren kunde en Gang imellem bruge en Time til at tale med Børnene om Anvendelsen af deres Lomme penge. Læreren kan indlede med at spørge om, hvad Børnene vil være, naar de bliver store. De allerfleste Børn har allerede i en meget tidlig Alder sat sig Fremtidsmaal, at det i Regelen forandres mange Gange, eftersom Alderen glider frem, betyder mindre. Mens Barnet har et bestemt Maal, vil det gerne sætte alt ind paa at naa dette, hvad enten det gælder Radioekspert, Landmand, Bilmekaniker eller maaske Verdensbøksker, Filmsstjerne eller lignende, og Læreren er altid sikker paa Børnenes Interesse, naar han i Stedet for den reglementerede Lektiehøring begynder at interessere sig for deres egne smaa Drømme.

Læreren kan saa forklare Børnene, at ethvert Maal kræver Flid og en vis Kapital, og denne kan de

Det store OVERTAGELSESDUDSALG i MAGASIN du NORD

begynder Mandag den 11. Januar. Se Annoncen i næste Uge.

Fritz Reusch

allerede nu begynde at grundlægge. En Støtte for Læreren er her Skolesparemærkerne, der mange Steder er indført, og som ikke burde mangle i en eneste Skole. Det ene Barn bliver her ansøret af det andet til at købe Sparemærker, og se, hvem der faar flest.

Mon det forresten ikke var en Ide, om man i Stedet for de kedelige ens Mærker med paatrykt Værdi, anskaffede morsomme Mærker med Billeder fra Dyre- og Planteverdenen, Børneeventyr, Danmarks-historien osv.; man ser jo igennem forskellige Firmaers Reklamemærker, hvor let Børns Samlermani bliver vakt, og man turde næsten tro, at der vil blive meget større Afsetning af den Slags Mærker, end de bestaaende. Disse Mærker vilde selvfølgelig blive lidt dyrere at fabrikere end de bestaaende, men var det ikke ogsaa værdt at ofre lidt, naar det tjener et saa sundt Formaal til Gode.

Paa en af Øerne har en Sparekasse gjort et Fremstød for Spare-tanken. Naar et Barn fødes, kan Forældrene henvende sig i Sparekassen og faa udstedt en Bog paa det lille Barns Navn, hvori Sparekassen har indsat fem Kroner. Pengene kan hæves ved Barnets Konfirmation. Paa denne Maade bliver Grundstenen lagt allerede i den spæde Alder, og det er saa Forældrenes Pligt at oplære Barnet til at øge Kontoen. Et smukt Eksempel til Efterfølgelse.

Endelig burde Forældrene i udstrakt Grad beskæftige sig med Arbejdet. Eksemplet har en stor Magt over Børn. Forældrene burde altid i Børns Nærværelse omgaa Penge med en vis højtidelig Respekt og fortælle Barnet, at det koster Betsvær at erhverve Penge, hvorfor det er en Vare, man ikke gaar og klatter bort. Man kan saa give Barnet Lejlighed til selv ved Arbejde at tjene lidt Penge.

Mange Forældre synes ikke om at give Barnet Penge for Arbejdet i Hjemmet, men synes, Barnet maa forstaa, at det faar baade Føden og Klæderne i Hjemmet, hvorfor dette ogsaa har Krav paa, at Barnet altid er villigt og hjælpsomt uden noget Vederlag. Dette er selvfølgelig rigtig, men Barnet opnaar saa ikke at lære at omgaa Penge, som hvis man derimod giver Barnet blot 2, 5 eller 10 Øre om Ugen for at udføre et bestemt Arbejde, eller belønner de gode Skolekarakterer med et Par Øre. Hvis saa Barnet ønsker sig en Lommekniv, et Frimærkealbum, en lille Dukke eller lignende, kan man lære det at spare sine egne Penge sammen til at købe den ønskede Genstand for. Barnet bliver da altid mere glad for Tingene og faar samtidig Forstaaelse af Penges Værdi og Kampen, det koster at erhverve dem, og dette er jo egentlig den første Betingelse for Sparsommelighed.

Til Slut skal anføres et gammelt Ordsprog, som man endelig ikke maa glemme: Sparsommelighed er ikke Gerrighed. Man maa under Opdragelsen af Børn passe uhyre paa, ikke at vække Barnets Grids-hed til Live, men lære det Glæden ved at yde andre sin Hjælp og ved at dele sine egne Goder med andre, og man maa aldrig lære Barnet at spare Penge for Pengenes egen Skyld, men kun for ved deres Hjælp at naa høje og ædle Maal. S. G.

Udrundne er de gamle Dage.

Der er enkelte Sange, som man synes passer ind snart sagt ved enhver Lejlighed, hvor Folk er samlede om andet end Mad og Drikke. En af disse Sange er: „Udrundne er de gamle Dage“.

Der er i denne Sang givet Udtryk for baade Fortid, Nutid og Fremtid. Ogsaa nu ved Aarsskiftet kommer man til at tænke paa alle de i det forløbne Aar udrundne Dage, som nu er oplugtet af Tidens store Hav.

Nogle af os har vel oplevet at staa baade ved Vugge og Grav. Vi har set baade den syge og den stærke bukke under; men alligevel stiger Lovsangen, fordi Livet stadig fornyes og forynges.

Fortidens Sorger maa lutres for at blive til dyrebare Minder. Det er i Nuets, vi atter og atter skal genopleve Fortiden, saa det føles som en stadig Fødsel af Liv i Tanke og Gerning.

Som det er sandt, at Vuggen gynger for den nye Slægt, mens Graven kastes for den ældre, saadan er det ogsaa sandt, at det Liv, der i Nuets fødes i vor Sjæls Rige, maa, hvis det skal være levedygtigt, fødes ud af Forbindelsen med den Slægt, der gik forud.

Der er saa mange rodløse Tanker og Meninger i vor Tid. Den unge Slægt basker med Vingerne og vil helst frigøre sig for den ældre. Men det vil vise sig, at skal der være Tale om, at der i den unge Slægt fødes virkelig livskraftige Tanker, da kan de ikke løsrives fra Sammenhængen med det, som den ældre Slægt har levet frem i Drom og Daad, i Ord og Gerning: Immer sig igen foryngere hver ædel Slægt i Syd og Nord. Og Mindet, som Guds Mis-kundhed, forplanter sig i Tusind Led.

Det er, ogsaa i Aandens Liv, saadan, at intet kan gro op af intet. Der skal være livskraftig Forbindelse mellem Slægterne, hvis der skal ske en sund og naturlig Udvikling.

Der er næppe nogen gavnlige Lekturer til, end den, der handler om Fortidens Mænd — deres Liv, Kamp og Daad. Ikke netop Krigs-bedrifterne tænker jeg paa; men de mange ædle Mænd og Kvinder, som ved deres personlige Indsats og Grebthed har ofret deres Livs Arbejde — ja, undertiden ogsaa Livet — for en Ide, en Sag, som for dem var selve Livets Sag.

Vor nutidige Slægt vilde ikke blive ringere af, om de fik Hjerte og Øre lukket op for Fortidsminder. Der er Forbindelsen med det virkelige Liv! Og skal der fødes nyt Liv i Aandens Verden, da maa Slægten have denne Forbindelse sluttet.

I Tusinde Led! — Ja, hvert eneste Led har givet sit til at danne os, som vi nu engang er — baade legemligt og sjæleligt. Vi er ikke saadanne fritsvævende Enkeltvæsener uden Fortid. Det forekommer mig undertiden som noget stort og vidunderligt, at jeg netop ikke er saadan et isoleret Enkeltvæsen, men at jeg er et lille bitte Stykke af de tusinde Led, som er med til at forplante og foryngere Livet og derigennem med til at kæmpe mod Døden.

Det aller bedste, vi kan ønske for Nuets — for i Dag — er, at den unge Slægt, som staar midt i Livets Strid, maa komme til at forstaa det uendelig store i, at de er med i et af de Tusinde Led, der skal holde fast paa Forbindelsen i Slægternes Liv og vokse sig frem gennem levendefødte og livskraftige Tanker og Gerninger til at blive et stærkt Led — en stærk Slægt, der igen kan give Liv til den næste.

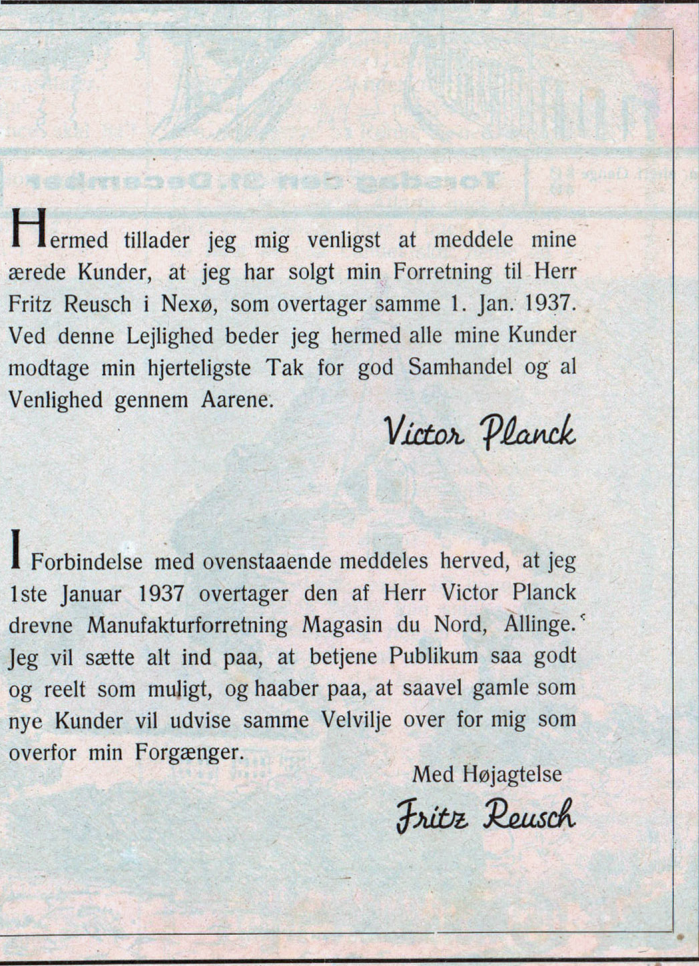
De gamle Dage er udrundne. Det gamle Aar er levet ud.

Men vi bygger paa disse gennemlevede Dage i Haab om, at Guds Mis-kundhed maa blive ved at forplante sig fra Slægt til Slægt, saa vi ikke helt skal ødes i Kiv og Strid — og i Kampe, som ikke er værdt at kæmpe.

Den eneste Kamp, vi ret skal ønske at være med i, er Kampen mod Døden i alle dens Skikkelser. Og den har mange.

Til denne Kamp faar vi, som lever i Dag, Hjælp gennem de tusinde Led — Slægternes Liv — hvis vi staar i den rette Forbin-

Magasin du Nord

Hermed tillader jeg mig venligst at meddele mine ærede Kunder, at jeg har solgt min Forretning til Herr Fritz Reusch i Nexø, som overtager samme 1. Jan. 1937. Ved denne Lejlighed beder jeg hermed alle mine Kunder modtage min hjerteligste Tak for god Samhandel og al Venlighed gennem Aarene.

Victor Planck

I Forbindelse med ovenstaaende meddeles herved, at jeg 1ste Januar 1937 overtager den af Herr Victor Planck drevne Manufakturforretning Magasin du Nord, Allinge. Jeg vil sætte alt ind paa, at betjene Publikum saa godt og reelt som muligt, og haaber paa, at saavel gamle som nye Kunder vil udvise samme Velvilje over for mig som overfor min Forgænger.

Med Højagtelse
Fritz Reusch

Hvad bringer Nordbornholm sine Læsere i det kommende Aar?

Det er nu snart 25 Aar siden „Nordbornholm“ første Gang gennem Postvæsenet udsendtes til alle Hjem her paa Nordlandet, og Bladets Opgaver: at varetage Byens og dens naturlige Oplands fælles Interesser samt give de lokale Foreninger, Købere og Sælgere Lejlighed til billig og formaalstjenlig Avertering, har vi gennem Aarene søgt at løse paa tilfredsstillende Maade.

Trods Verdenskrig og ugunstige Konjunkturer har „Nordbornholm“ været en trofast og forhaabentlig velset Gæst i mange Hjem; men gentagne Forsøg paa at udvide Læsekredsen maatte opgives paa Grund af de høje Porto-udgifter.

Vi søger dog stadig med de til vor Raadighed staaende Midler at gøre „Nordbornholm“ saa indholdsrig og interessant som muligt, og er De tilfreds med Bladet, beder vi Dem tegne Abonnement for det kommende Aar. „Nordbornholm“ koster kun 1 Kr. Kvartalen — en lille Sum for Dem, men af stor Betydning for os, da Bladets Forsendelses-udgifter derved nedbringes, og vi kan realisere en planlagt Udvidelse og Forbedring af Læsestoffet.

For nogle Aar siden havde vi en Artikel-Serie i „Nordbornholm“ af udpræget lokalt Stof, nemlig „Hammershus Birks Historie“ af Kapt. K. E. S. Koefoed. Disse Artikler samlede vi i en Bog paa ca. 200 dobbeltspaltede Sider, som gratis sendtes vore Abonnenter. Denne Bog er en udmærket Haandbog af blivende Værd for alle, som interesserer sig for Nordbornholms Historie, da den skildrer de

vigtigste Begivenheder fra Oldtiden op til vor Tid.

Men den opvoksende Ungdom har ogsaa andre Interesser, og Sansen for Naturen, for andre Lande og Folk, er stadig vaagen. Lysten til at komme ud og se sig om i Verden har altid været stor, og særlig i de senere Aar har Vandrebælgelsen atter taget Fart. Takket være de mange Vandrehjem kan man nu rejse billigt og godt — ikke alene i Danmark, men ogsaa i Udlandet, som siden Verdenskrigen har været stængt for de Unge.

En Beskrivelse af en „Fodtur gennem Europa“ foretaget af en rejsende Haandværks-svend ved Aarhundredskiftet, maa derfor antages at være af Interesse, og vi paataenker derfor i det kommende Aar at aftrykke en rigt illustreret Artikel-Serie om dette Emne med Billeder fra Europas skønneste Byer og Egne. Artiklerne vil efterhaanden blive samlet i en Bog — formentlig indeholdende 3—400 dobbeltspaltede Sider, og Bogen vil gratis blive tilstillet alle vore Læsere, der tegner sig som Abonnenter i Aaret 1937.

Til vore udenbys Læsere vedlægger vi i Dag Indbetalingskort, som udfyldt bedes afleveret Postbudet sammen med Beløbet for Januar Kvartal. Paa Bagsiden bedes De tegne Dem som Aarsabonnet. I Byerne modtager vore Bude Beløbet og udsteder Kvittering, som bedes opbevaret til Kontrol.

Med Ønsket om et godt Nytaar takker vi de averterende og alle, som har støttet Bladet i det forløbne Aar.

Nr. 10. Følg med:

En Engländer drikker 9,100 kg The om Aaret! Hvad drikker De? En Dansker drikker 0,170 kg — med LOTUS-The stiger Forbruget!

Import: M. V. Salomonsen

Røde Kors

Freitag den 8. Januar Kl. 15 paa „Hammershus“ i Allinge.

Hvad skal vore Børn spise?

Overlæge, Dr. med. H. Chr. Olsen holder Foredrag om Børneernæring, en Husholdningskonsulent demonstrerer Børnekost, og derefter vil der blive vist en Børneernæringsfilm.

Gratis Entré. Alle er velkomne.

Tirsdag den 12. Januar Kl. 7.30 afholder RØDE KORS, Allinge Afdeling Generalforsamling i Fru Christensens Havestue.

Bestyrelsen.

Vi ønsker herved vore Kunder et godt Nytaar og takker for god Samhandel i det forløbne Aar.

NORDLANDETS
HANDELSHUS

Fortegnelsen

over Vurdering til Ejendomsskyld og Grundskyld ved den 8. alm. Vurdering er fremlagt til Eftersyn henholdsvis paa Raadhuset i Allinge og Raadstuen i Sandvig i Dagene fra 2.-15.-1.-37.

M. Bloch.

Frelsens Hær, Allinge.

Adjutant V. Lydhølm leder Mødet Søndag d. 3. Jan. i Sandvig Kl. 16 i Allinge Kl. 20. Alle er velkomne.

En flink Dreng

Alder 15—20 Aar, kan straks eller senere faa Plads hos

Fr. Bidstrup, „Nøddebo“.

NB. Kan event. fortsætte paa Strandhotellet til Sommer.

Et brugt

Radioapparat

og en Murkedel (24 Sp.) er til Salg hos Ferdinand Bøndtsen, Tejn.

Olsker

Svinekort uddeles LØRDAG d. 2. Januar 1937 fra Kl. 9—11.

Svinenævnet.

Ved Bortlodningen

paa Sygehuset til Fordel for Patienternes Jul blev følgende Nr. udtr.: Dukken, Laksefarvet Seddel Nr. 90. Pudsen, Lyserød Nr. 71.

Biografen

Freitag og Søndag Kl. 20

Jeg synger om Kærlighed.

En smuk og festlig Sang- og Musikfilm med Jan Kiepora.

Til 1937 anbefales

Nye fikse Sko
Hjemmesko
Galocher

Træskom. Larsen, Allinge

delse med Fortiden.

Og gennem denne Kamp mod Døden er vi med til at skabe et stærkt Led i Menneskeslægtens Kæde.

Saa lad derpaa os Syn da fæste, hvad ædle kaldte Livets Lyst! Ja, lad os kæmpe med de bedste og vove kækt mod Død og Dyst! At byde den og Graven Trods kan med Guds Hjælp og lykkes os.

Sigbrit Aas.

Kryds- og Tværsopgaven

fra forrige Uge blev vundet af Fru Slagter W. Rømer.

Svedsker, Rosiner og tørrede Æbler til Nytaarsgaasen

findes i 1. Kvalitet hos Axel Mogensen Tejn

Ungt Okse- og Kalvekød samt fint letsaltet Flæsk W. Rømers Slagterforretning.

Nytaarsaften

skal der Vin paa Bordet. Kiosken har gode, vellagrede Vine i alle Prislæg — baade org. og danske.

Kiosken Allinge

AARLIGT UDSALG

begynder Lørdag den 2. Januar

ALLINGE MESSE

En Mængde Rester er fremlagt
til halv Pris og derunder!

Et Parti halvuldne Strømper **1 Kr. pr. Par**
Manchetskjorter . . . . . **2 " " Stk.**
Poloskjorter . . . . . **1,50 " "**
Habitter og Frakker i smaa Størrel. fra **15 Kr.**

20 pCt. Rabat paa alle nye Kjoler og Frakker
10 pCt. paa alle andre Varer undtagen Uldgarner

Med Ønsket om et godt Nytaar - - -

Hotel ALLINGE	PRIMA P. Ipsen A. Nielsen	Kofoed & Mortensen Byggeforretning	ALLINGE TEGLVÆRK
Andr. Mikkelsen Autoværksted Allinge	Grethe Lundgreen Lindeplads Allinge	Ludvig Jacobsen Malermester Allinge	Anna Weber Damefrisørsalon
ALLINGE APOTEK F. W. Madsen	Conrad Hansen Ur- og Guldsmedeforretning	ALLINGE SKÆRERI Geert Hansen	Thora Pedersen Modeforretning Allinge
A. Mauritsen KIOSKEN Allinge	Handelsgartner C. Jensen	Allinge Radioforretning William Lind Nørregade	Cykle- & Radioimportøren H. Jørgensen
HØIERS HOTEL Bryde Rasmussen	TATOLS UDSALG E. Hansen Allinge	Chr. Jørgensen Slagterforretning	Bager E. Hald Allinge
A. Liljeroth Urmager Allinge	HUSMODERBØRSEN A. Christiansen Allinge	ZOOLOGISK HAVE	Axel Mogensen v. Havnen Tejn
C. Larsens Skotojsforr. Vestergade Allinge	Skrædder P. C. Ipsen Tlf. 113 Allinge	GÆSTGIVERGAARDEN Th. Christensen Allinge	Sander Lind Skrædder Nørregade 5
P. C. HOLM	Henning Jørgensen Bageri og Konditori	BIOGRAFEN	W. Rømer Slagterforretning Allinge
Træskom. L. Larsen	Kaj Jensens Slagterforr.	GRØNBECHS HOTEL	Johs. Larsen Dame- og Herrefrisørsalon
Esper Hansen's Eftfl. Karen Andersen	Aug. Lundgreen Sandvig	Th. Andersen's Bageri Sandvig	STRANDHOTELLET Fr. Bidstrup

Den helt rigtige

Permanent udfører vi nu med den nye
Taco Luxus Maskine. — — Moderne
Dampkammer System. Alt iberegnet —
og dog kun **otte Kroner!**

Barber Johs. Larsen Tlf. Allinge 53

Begynd nu...

at lære Tysk, saa De med min letfattede Metode allerede
til Sommer kan forstaa og tale Sproget. Hold for Begyndere
og Hold for Viderekommende.

Kan De tale Tysk, burde De holde det vedlige.
I mine **Konversations timer** faar De genopfrisket det, De kan,
og faar udvidet Deres Ordforraad.

EMMY SILBERSTEIN, Sandkaas.

Manufaktur og Tricotage

- alt kan De faa hos mig!

Lige fra Overfrakker til Undertøj, Ar-
bejdstøj og Meterverer, Gardiner og
Garn. — Altid bedst og billigst hos

Jens Hansen - Manufaktur & Trikotagehandel

Til en festlig Nytaarsaften hører
ogsaa et godt Glas Vin!

Danske Frugtvine eller ægte Druvine
aldeles fortræffelige i Smag og
til smaa, overkommelige Priser.

Nordlandets Handelshus

og en Tak for det svundne Aar!

Fra Uge til Uge.

Forlovelse
er indgaaet mellem Anne-Marie
Hammer, Allinge og Karl Edvard
Mogensen, Humledal, Sandvig.

Igen en Film-Oplevelse.

Europas populæreste Sangstjer-
ne Jar. Kiepara og den amerikanske
Nattergal Gladys Swarthout
kommer i denne Uge i en festlig

og romantisk Sangfilm, der rum-
mer et Væld af skønne og ind-
smigrende Melodier, og i hvilken
der udfoldes en Stemmepragt, der
overgaar alt, hvad man tidligere
har hørt paa det hvide Lærred.

A. W. Sandberg skrev i Ekstra-
bladet: Det er rørende at høre,
hvor glade Folk er over Kieparas
Sang. De ligefrem gi'r sig af
Glæde, mens de gaar ud af Teatret.

Det var Sangen og Musikken,
der betød alt. Gladys Swarthouts
smukke Mezzosopran virkede hen-
rivende, naar den blandede sig
med Kieparas virtuose og smukke
Tenor.

Familie-Journalens store Nytaars- nummer.

Köpenik-Affæren har man hørt
om overalt i Verden, men naar
man har læst om Storsvindleren

Ignatz Strassnoff, der for kun faa
Aar siden satte hele Østrig-Ungarn
paa den anden Ende, forstaaer man
først rigtig, hvad Storsvindler vil
sige. En historisk Artikel med
Tittlen „Sagføreren fra Porbandar
beretter om et Afsnit af Gandhi's
Liv, som kun de færreste indtil
Dato har hørt noget om, og Bladets
Sportsmedarbejder møder med
en morsom og regnskabsmæssig
korrekt Statusopgørelse over Spor-
ten i 1936.

STOP- ved

Zool. Have, Stammershalde

En fornøjelig Søndagsudflugt, De aldrig vil fortryde!
De 3 Løveunger er nu store og leger Dagen lang, dem
burde De se. Gratis Entré til Haven i Vintermaanederne.

Hygge Restaurant med Centralvarme — Åben „Peter“
Strandvejen Allinge - Stammershalde er aaben for Trafik

Aarets Revue.

DET gamle Aar, mæt af Dage, viger. Et nyt Aars Sol over Havet stiger! I Forventning og Haab om bedre Kaar vi spørger: Hvad bringer det nye Aar? Bliver det bedre end Aaret, der svandt, til det vi jo store Forhaabninger bandt. Som Skudaar det havde jo store Chancer; men Folkeforbundets Konferencer fik vi da slet ingen Glæde a', for alt, hvad der vedtoges, alt hvad man sa', blev ignoreret den næste Da! Italien Abesinin napped', General Franco Spaniens Pusaare tapped', Kina kan ikke for Japan faa Fred, Rusland og Tyskland vil lege med. Et Skud-Aar det var, selv Mister Eden mente, det var problematisk med Freden.

For Damerne Aaret var heldigt, fordi en Chance de havde, naar de vilde fri, saa mange benytted' sig ogsaa dera', og Bryllup var der da næsten hver Da'. Storken fik travlt, inden Aaret var omme maatte den til de nygifte komme, og der var mange i Aar, som fik Tvillinger, enkelte blev velsignet med Trillinger; men i Jylland dog Rekorden er slaaet, forleden har der man Firlinger faaet!

I Allinge-Sandvig sker ej Sensationen, Fortuna skænked' os ej Millionen, Borgmesteren sidder ikke i Held, naar han skal hjælpe os af med vor Gæld. Forgæves han rejser til København, og til Ministeren skildrer vort Savn, Skatteprocenten, de brugte Legater. Vi maa pænt betale det Hele i Rater! Til Ligning af Skat kan vi ingen faa, dem, der bli'r valgt, vil allerhelst gaa. Tre Mand i Januar meldte sig fra, selv Politiet en Undskyldning ga'!

Nu paa hver Fodsti og ved hver Vej Vejviserskiltene viser Vej, Gader og Stræder har faaet Navn paa flotte Skilte som i København. Før gik Turisterne som i Blinde, nu kan de sagtens os alle finde. Milner viser dem gerne herved, — Rønne har Nøglen, i ved vel Besked. —

Auto-Turist-Landevejen faar vi maaske færdig til næste Aar. Det bli'r vel nok en Turist-Attraktion til mere end en Million. — Saa er der ingen Grund til Klage. Før „gjorde“ man Øen paa otte Dage, nu skal den gøres paa Timer tre, og Gæsterne faar endda mere at se. — Ja Fremad er Tidens Løsen — og Fart! vi maa følge med, det er soleklart. Dampskibe ikke moderne er, Flyve-Ruter nu kræves der! Tænk hvilken Tid Feriegæsterne sparer, kun en halv Time Rejsen varer, som tager otte med Skibene. At der er Forskel, kan alle se. —

Bade-Saisonen sluttede a', ret megen Bonus den ikke ga', men nogen Fremgang dog spores kan nede ved Sandvig Badestrand. Allerførst lavedes Promenaden, den har da pyntet paa Facaden, og for hver Østenstorm sætter den Bom, hvad den har kostet, vi snakker ej om. — I København raabes Ve og Ak! Øresund ligner en stor Kloak, og naar der bades fra Helgoland, var det nok ej i det bare Vand. Nu har de fjernet Badeanstalten, Østersøbadet har købt og betalt den paa en Auktion og til billigste Pris. Nu har vi Celler i Hundredevis. — I Allinge-Sandvig graves, ak ja, vi skal jo ogsaa Kloakker ha' til vores nyindlagte W. C. er — det bliver moderne ogsaa her.

Allinge har allerede flere, Duften fra Stranden kan os ikke genere, men Turisten for Næsen sig holder — uha, skal ogsaa i Sandvig de den Slags ha'? — Bade-Saisonen i Aar var stor, men mest i Telte Gæsterne bor. Badenymfer i Hundredevis flirted' langs Stranden og slikkede Is. Saadan en Dag man tydeligt saa a' Sandvig var bleven Bornholms Riviera. Sang, Dans og Lystighed vander hver Kveld i Palmehave og Strandhotel. —

Blandt Aarets mange celebre Gæster vi mindes „Fyrtaarnet“, Filmens Mester, Ella Heiberg og Liva Weel var flink, Danmarks Olga og Schiøler Linck, Harmonikakunstnerne Gellin og Borgstrøm, særlig Liva var som en sød Drøm. — Holm-Nielsen Scenen nu ogsaa fanger, han har store Chancer som Operasanger. Selvfølgelig Skolen ham Ferie ga', vort Bysbarn da ogsaa sin Chance skal ha'!

I den første Maaned' af Aaret, som gik, Broen over Aaen vi udvidet fik. Med Biler fra Torvet ogsaa man saa Selskabelig køre „ud i det Blaa“! I Februar opløstes den „Kommunale“, Prins Karneval kom, og alle var glade. Ingeniøren valgtes til Brandinspektør, og Vandrelauget en Travetur gør. Kroniamantbryllup i Tejn der fejredes, Borgmester-Pensionen i Luften vejredes. Skatteprocenten i Marts publiceredes, Skattebogen stærkt diskuterades, Centralpladsen og Baadsmandsstræde blandt Beboerne vakte liden Glæde. —

April kunde man Foraarsmaaned kaldet, Annemonerne blomstred' i Stammershalde. Elektricitet skal de ogsaa have i Tejn, April stod i Fodbold og Tennis'ens Tegn. Man forsøgte Reklametavler at lave, men Byraadet vilde dem ikke have. I Maj satte Gasværket Tryk paa Gassen, og Colberg, som altid er saa gelassen, Slotslyngvejen vil ha' asfalteret, — nu venter han paa, om ogsaa den bli'er 'et.

I Juni kom Pinsen og Grundlovsdagen, de første Gæster, Musik og Flagen. Til Fugleskydningen Bøsserne knaldede, Ingeniøren til Konge i Aar man kaldede, de Gamle til Brændesgaardshaven kørte med Borgmester, Raad, og hvad dertil hørte. Jernbanens Sommerplan traadte i Kraft, Trafiken blev større end vi før har den haft. Særlig nede ved Havnen var Trængsel, Folk stod i Kø og vented' med Længsel. Rutebaadene kommer og gaar, hver Dag Værterne Gæster faar, Politiet derfor vil spærre a',

ensrettet Kørsel og Bom vil de ha'; men Byraadet sa', der bli'r intet dera'! „Naar Gader i de fornemme Kvarterer Kommunen tjærer og asfalterer, hvorfor skal saa Grummeløkkegade“, sa' Edvard Holm, „ikke osse ha' det? — Folk, som bor i de snævre Gyder, maa osse ha' noget for Skatten, de yder“. Vor Turistforening ønskede Svineriet fjernet langs Stranden fra Havnen til Næs. Byraadet kunde ej heller li' et, og loved' at fjerne en to tre Læs! Kaptajnen paa Teglværkets Grund ferierer, og Gas- og Vandværket jubilerer.

I Juli Saisonen kulminerede, Forlystelseslivet rigtig florerede, man gjorde alt for de kære Gæster, i Stammershalde var Børnefester! Turister og Øens Befolkning kørte hver Søndag derhen, fordi de hørte, Entreen var gratis, og Far kunde vinde en Rideponny til Dengse derinde. — Havnepladsen er stadig for trang, Hans Jørgen Larsen og Værket i Vang fik Ordre at flytte Brosten og Kran, saa Pladsen kan bli' gjort rigtig istand. — Alexandersen klaged' over Mangel paa Vand, Reservoiret i Stenkulen ikke kan øge Trykket — den er gruelig gal, særlig oppe paa tredje Sal. — Fritid holder vi alle saa meget a', derfor ogsaa til Ystad en skønne Da' rejste med „Borgholm“ — A. S. G. — vilde den Udstilling gerne se.

I August rejste Feriegæsterne bort, Hotellerne kapred' de sidste Gæster, Høstfester holdtes og Afskedsfester, Saisonen sluttede — altfor kort. — Havneporten er nu lavet istand, Raadet beundred' den, alle Mand. Paa Stangemølleman man ogsaa kikkede, den var revnet i Ryggen, og Havet slikkede Indmaden ud af de masede Kar. Vort vise Raad en Beslutning da t'r og udarbejder et nyt Projekt med Munch-Petersen-Milner som Arkitekt. Inden de rigtig bli'r færdig dermed, har Vinterstorme nok helt brudt den ned. — I September maatte Byraadet garantere for de ny Laan til Bane, Biler med mere. Med Tyvetusind i Underskud noget ekstra maa gøres, ja det ved Gud! — Man mærker det er et frugtbart Aar, Løvinden i Zoo etter Trillinger faar! —

Med Generalforsamling og Møder i Oktober Aft'erne man forsøder, og i Jagtforeningen det forlyder, at Krybskytter, Hunde og Katte man skyder. Hvis de gaar løse paa Jagtrevieret, Dommen bli'r omgaaende eksekveret! — Der er ogsaa Røre i Byraadssalen, Højtalervognens Syngen og Galen vil man forbyde? — nej vist vil man ikke, den maa gerne fra Rønne de ned til os skikke. Zone-Redningskorpset vil demonstrere den nye Sprøjte, Stige med mere. Fra Sandvig derfor Allarm man slog, men Udrykningen flere Timer tog, da først de paa Landet sku' hente en Ko! Vort Byraad fandt den Undskyldning ikke go'. Stigen Borgmesteren fandt for kort, og Straalerøret var noget Lort. Det vedtoges dog, vi til Zonen betale skal 17 Øre aarlige pr. Indbyggerantal. — November var ikke meget bevendt, men Kommunens Regnskab blev dog godkendt. Generalforsamling var der i Østersøbadet, Titusind Kroner i Indtægt skam ga' det. Ret mange Værter var ikke tilstede, Interesserne lovlig meget sig sprede. — Med December sluttes vi Aars-Revyen, alle har travlt med at gaa i Byen, gøre Indkøb, koge, brase og bage, saa det i Julen rigtigt kan smage. Butikerne straalere og bugner af Varer, som ivrigt beundres af tætte Skarer. Paa Kirkepladsen den lysende Gran Julestemning nok fremtrylle kan. — Med „Glædelig Jul“ vi nu slutte faar. Godt Nytaar og Tak for det gamle Aar!

Gornitzkas Bogtrykkeri

ber være Deres Leverandør af

Regninger — Brevpapir — Konvolutter

Alle Foreningstryksager: Love — Medlemskort — Indbydelser

Alle Art. til Mejerier, Brugsfore., Sogneraad: Mejeribøger, Spandemærker, Regnskaber, Blanketter, Skemaer, Protokoller m. m.

Alle Tryksager for Hoteller og Pensionater: Brochurer og Postkort i en eller flere Farver.

Vi er hurtige, nøjagtige og billige!

Gornitzkas Bogtrykkeri

Storegade 4 Allinge Telefon 74

Tegn Abonnement paa „Nordbornholm“

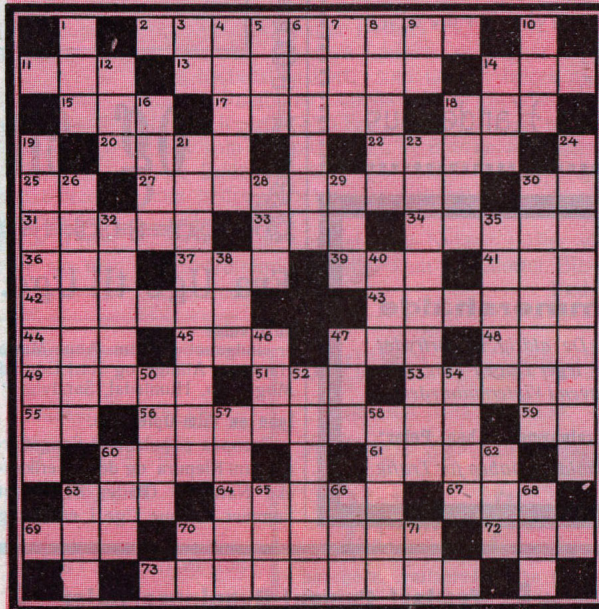
Den Krone, Bladet koster pr. Kvartal, godtgøres ved Avertering indenfor samme Tidsrum, og gør det muligt for os at vinde nyt Opland. Kan betales til vore Avisbude eller til Postbudet (Postkonto Nr. 14146).

Hver enkelt Egn har Interesse af at have et Blad, hvori man under et kan faa Egnens Beboere i Tale. Derfor er alle For- eninger og i det hele taget alle Averterende interesserede i at „Nordbornholm“ faar saa stor en Udbredelse som mulig.

Nordbornholm koster kun 1 Kr. pr. Kvartal

Nordbornholms Kryds og Tværs

Nordbornholms sidste Præmieopgave.

VANDRET: 2. Overrasket. 11. Mave. 13. Tal. 14. Instrument. 15. Barbarisk. 17. Solv. 18. Insekt. 20. Løs. 22. Munter. 25. Ret. 27. Skibet. 30. Kemisk Tegn. 31. Forudsiger. 33. Tidsrum. 34. Findex. 36. Udelukkende. 37. Gudeitnavn. 39. Hædre. 41. Luftart. 42. Laadent. 43. Dansk Ø. 44. Arter. 45. Bare. 47. Paa Alperne. 48. Gi. Sprogform. 49. Pigenavn. 51. Struds. 53. Skrifttegnet. 55. Tone. 56. Udtalelse. 59. Karakter. 60. Nobel 61. Partere. 63. Kronometre. 64. Forladt. 67. Hjort. 69. Dyr. 70. Randen. 72. Skimmel. 73. Ustyrlig.

LODRET: 1. Styr. 3. Sibirisk Flod. 4. Sy. 5. Til Baby. 6. Ergo. 7. Over. 8. Afhædet. 9. Tal. 10. Flæsk. 12. Besvær. 14. Teint. 16. Græsk Bogstav. 18. Kæphest. 19. Drofte. 21. Ordne. 23. Kroppene. 24. Bestræbe. 26. Rensede. 28. Henrinde. 29. Pli. 30. Spraglet. 32. Øvrige. 35. Bugten. 38. Vej. 40. Tyveri. 46. Part. 47. Gnaven. 50. Søge. 52. Sagde. 54. Fugl. 57. Lyse. 58. Fuldkommen. 60. Dansk Ø. 62. Træ. 63. Tummel. 65. Skjul. 66. Ved Gadenavn. 68. Farve. 70. Kemisk Tegn. 71. Tal.

Løs den, klip den ud og send den ind til Redaktionen mkr „Kryds og Tværs“. Er Løsningen os i Hænde inden førstkomne Torsdag Formiddag, er De Deltager i den ugentlige Konkurrence. Der vil blandt de rigtige Løsninger blive udtrukket een, og den heldige faar et Gavekort paa 5 Kroner med Posten. Dette kan bruges som Betaling i de Forretninger, der annoncerer her i Bladet. Kun Abonnenter kan deltage. Løsning: Se næste Nr.